

közvetlen, természetes, művészi színre egyszerűsített játék. Harcot hirdettek minden elavult, lemaradt, kényelmességében megfeneklett irodalomnak, színészetnek. Benedek Marcell „Vulkán” c. örökbecsű regényében szerepelteti a Thalia társaságot s el is nevezte ott „Harcos színpad”-nak. Az egyesület 1904-ben alakult és ez év november 25-én tartotta első előadását a „Lövdölde” dísztermében. Színre került: Goethe „A testvérek” című egyfelvonásos színműve, Courteline „A rendőrfőnök jó fiú” című bohózata, Brandes E. drámája, a „Látogatás” és Mongré Paul szatírája: „Becsületének orvosa”. Sok, szinte legyőzhetetlen akadállyal kellett megküzdenie a lelkes, hivatása tudatában dolgozó gárdának. A helyiség kérdése mindig bizonytalan volt, de emberfölötti harcot vívtak irányuk győzelméért is. Bizalmatlanságot, hozzá nem értést kellett legyűrniök azoknál, akik idegenkedve, sokszor gúnyos mosollyal nézték az egyre jobban előretörő művészcsapatot. Következő előadásukat a Várszínházban tartották; színrekerült Strindberg „Az apa” című drámája, Moly Tomás közvetlen fordításában. Ez volt az első Strindberg-bemutató az országban. Ezen előadás után már pártokra oszlott sajtó és közönség. Márkus László az „Alkotmány” és „A Hét” hasábjain bátor, nagy tudással megírt kritikáiban hatalmas segítséget nyújtott Bánóczi Lászlóknak. De másrésről támadások is érték a Thaliát. Gáncsot nem tekintettek, egyre jobban megerősödtek s elkészültek harmadik bemutatójukkal: Heibel Frigyes polgári drámájával: „Mária Magdolná”-val. A klasszikus irodalom ezen remekét olyan újszerű, félreismerhetetlen igazsággal, bensőséggel interpretálták, hogy most már egész Budapest, sőt az ország is felfigyelt. A következő esztendő Szemere György eredeti, ősmagyar tehetségtől duzzadó jelenetét hozta, az azóta is irodalmi kincsnek értékelt „Siralomház”-at. Ezzel egy estén Wedekind (első bemutatója Magyarországon) „Hőstenor” című három jelenetnek titulált komédiáját mutatta be, mellyel egy csapásra meghódították a közönséget és

kritikát egyaránt. A két darab osztatlan nagy sikerével elérte a Thalia társaság, hogy a következő esztendőben már csak műsort kellett összeállítani, a publikum hitt a gárda erejében és zsufolásig töltötte meg a színházat. A „Thalia” előadásain a szellemi és pénzarisztokrácia legelőkelőbb reprezentánsai jelentek meg; főpróbáit minden színház tagja nagy előszeretettel látogatta. A harmadik esztendő már könnyen pergett. Igaz ugyan, hogy a színészek egy része kénytelen volt megélhetésük érdekében állandó színházhoz szerződni, de jöttek új tehetségek, akik elődeik által kiharcolt s győzedelmesen inaugurált stílusban, immár járt utakon haladhattak. — Schnitzler, Ibsen, Giacosa, D’Annunzio, Gorkij eleddig ismeretlen művei vonzották a Thalia publikumát. Bánóczi nagyszerű szeme felfedezte Lengyel Menyhértet, kinek „A nagy fejedelem” című darabjával egyengették útját későbbi hírneve eléréséhez. A kis társaság munkája nagyhorderejű volt. Új levegőt, új irányt hoztak. Örök érdemük van az ország irodalmának és színészetének fejlődésében. Bánóczi László a Nemzeti Színházban addig tétlenségre kárhozott Hevesi Sándor dr.-t nyerte meg rendezőnek. Az ő munkája hozta a megújódást. Moly Tamás is invencióval rendezett; Bánóczi László pedig maga is hivatott, nagyszerű rendezőnek bizonyult. A művészgárda élén Forgács Rózi állott. Ez a speciális egyéniségű, nagy talentum minden fellépésével meglepetést hozott. A férfiak közül Kürti József östehetsége emelte a Thalia nővóját. A „Siralomház”-ban döntő sikert aratott, s egyszerre megalapozta hírnevét. A „Mária Magdolná”-ban Doby Ferenc, ez a korán, hadifogságban elhunyt színészseni emelkedett ki az ismeretlenségből, míg Wedekind „Hőstenor”-jában Doktor János egy öreg zenetanárt alakított és mélyen járó tehetségét, nagy karakterizáló erejét a közönség hatalmas tapssal ismerte el. A „Hőstenor”-ban mutatkozott be Kürthy György is, röviddel ezután a Nemzeti Színházhoz került. A többi tag is díszére vált az együttesnek: Judik Etel, Báthory Gizella, Verő Margit, Moly